

کتابشناسی «اخلاق در قرآن»

(تاریخ دریافت: ۹۴/۲/۲۳؛ تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۲/۱۵)

دکتر زهره اخوان مقدم*، سید مجید نبوی**، رضا مرادی سحر***

چکیده

اخلاق جمع "خُلُق" به معنای خوی و طبیعت هر انسانی است که با چشم سر دیده نمی‌شود. از آنجا که صلاح هر جامعه وابسته به ویژگی‌های خُلُقی افراد آن است، بررسی چیرستی و ملاک نیک و بد بودن و چگونگی تحکیم مبانی اخلاقی در جامعه و سایر موضوعات مهم و متنوع حول اخلاق، پیوسته مدّ نظر دانشمندان بوده و هست. قرآن کریم نیز به این موضوع، فراوان پرداخته و در ادبیات دینی مسلمانان، "کامل کردن مکارم اخلاق"، هدف بعثت به حساب آمده است. اما هر پژوهشی حول این محور، برای مفید بودن و دوری از موازی‌کاری و تکرار، به پیشینه‌ای روشن نیاز دارد تا بتواند علم اخلاق را گامی به پیش ببرد. نوشتار حاضر این مهم را لباس عمل پوشانده و با معرفی ۳۰۳ منبع، شامل ۲۳۲ کتاب فارسی، ۶۵ کتاب عربی و شش کتاب انگلیسی، راه را بر پژوهشگران در حوزه مطالعات قرآنی با محور اخلاق، هموار ساخته است. **واژگان کلیدی:** قرآن، اخلاق، سرشت، روح و روان، فضائل اخلاقی، رذائل اخلاقی.

مقدمه

انسان، این موجود ناشناخته، به یقین از دو بُعد مادی و معنوی که از آن دو با جسم و روح تعبیر می‌شود، تشکیل شده است. اگر چه بُعد جسمی این مخلوق ویژه، اعجاب همگان را باعث شده، اما مطالعه در بُعد روحی او همچنان با نکات مبهم فراوان روبه‌روست. هر دو بُعد انسان، صفات و ویژگی‌های خاص خود را دارند. از صفات جسم،

*. (نویسنده مسؤل)، استادیار دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم؛ دانشکده علوم و فنون قرآن تهران؛

dr.zo.akhavan@gmail.com

** کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث؛ majidnabavi1366@gmail.com

*** کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث؛ allamehclass91.moradisahar@gmail.com

معمولاً با واژه "خُلُق" - بر وزن حلق - تعبیر می‌شود و مشتمل بر چیزهایی است که با چشم سر دیده می‌شود و اغلب به اختیار انسان نیست. از صفات روح، معمولاً با "خُلُق" - بر وزن قفل - یا "خُلُق" - بر وزن افق - تعبیر می‌شود که جمع هر دو "اخلاق" است و مشتمل بر اموری است که با چشم سر دیده نمی‌شود و معمولاً ارادی است و ارزش انسان نیز به دارا بودن آن است. همان که پیامبر (صلی الله علیه و آله) فرمود که برای تمام کردن مکارم اخلاق مبعوث شدم و همان که خداوند، پیامبرش را بدان ستوده، و دارای خُلُق عظیمش نامیده است. اندیشمندان علم اخلاق خصوصاً، و حکیمان و متالهان عموماً، تعریف مشترکی در مورد چیستی اخلاق دارند و معتقدند: آن بخش از صفات روح، که راسخ شده و به صورت ملکه در آمده، اخلاق نامیده می‌شود. این تعریف شامل اخلاق نیک و بد می‌شود. لذا با چند بار غضبناک شدن، نمی‌توان به شخص صفت غضب را نسبت داد؛ همچنان که با چند بار بخشش، صفت جود و کرم را نمی‌توان به او نسبت داد. اگر غضب یا جود، در نفس شخص به صورت پایدار درآید؛ به گونه‌ای که در انجام آن تردید نکند، وصف نفسانی اوست.

به هر روی موضوع اعمال و رفتار انسان‌ها در همه مکاتب الهی و بشری مورد توجه قرار گرفته و اساس سعادت جوامع انسانی بر آن نهاده شده است. انبیاء و مصلحان و اندیشمندان سخنان فراوانی در این باب گفته‌اند و کتب آسمانی به این مهم پرداخته‌اند. قرآن به عنوان آخرین دستورات الهی، به وفور به مسائل اخلاقی پرداخته و در اعمال و گفتار همنشینان قرآن، یعنی اهل بیت (علیهم السلام)، این آموزه‌ها به وفور یافت می‌شود. از همین رو محققان اسلامی در این زمینه نگاشته‌های متنوع و متعددی سامان داده‌اند. نوشتار حاضر به معرفی این منابع به تفکیک و به ترتیب سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی پرداخته است تا پیشینه محققان را در این موضوع فراهم نماید؛ چرا که هر پژوهشی اگر بخواهد نوآوری داشته باشد و دچار موازی‌کاری و تکرار نشود، باید با اطلاع از مطالعات پیشین سامان یابد. لذا محقق باید ابتدا از مطالعات پیشین باخبر شود و از موازی‌کاری پرهیز کند. اینک به ترتیب ۲۳۲ کتاب فارسی، ۶۵ کتاب عربی و شش کتاب انگلیسی بر حسب حروف الفبا معرفی شده است که در هر یک نام نویسنده، سال چاپ و انتشارات آن نیز ضمیمه خواهد شد. لازم به ذکر است که منابع مذکور، تنها شامل منابع چاپ‌شده و موجود تا سال ۱۳۹۳ است. لذا از معرفی منابع غیر موجود، یا نسخ خطی، که در دسترس پژوهشگران نیست، اجتناب شده است.

۱- منابع فارسی

۱. آداب و سلوک قرآنی، کریم‌محمود حقیقی، قم: ارمغان طوبی؛ شیراز: انتشارات شاهچراغ، ۱۳۹۰.
۲. آسیب‌شناسی فرهنگی از دیدگاه قرآن کریم، محسن مسلمی، تهران: اسماء، ۱۳۸۸، ۱۶۹ص.
۳. آشنایی با فرهنگ قرآن، احمد محسنی گرکانی، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۸۹، ۴۷۲ص.
۴. آفات زبان از دیدگاه قرآن، حسین میرزاخانی، تهران: انتشارات و تبلیغات فرهنگ انقلاب اسلامی، ۱۳۶۲، ۱۳۵۹، ۱۹۱ص و تهران: انتشارات و تبلیغات فرهنگ انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹، ۱۶۷ص.
۵. آموزش اخلاق یا اخلاق برای جوانان شامل مهم‌ترین موضوعات اخلاقی با بیان آیات قرآن و احادیث معصومان، محمد نجفی یزدی، تهران: باقرالعلوم، ۱۳۷۳، ۱۲۸ص و قم: نشر دار الصادقین، ۱۳۷۸، ۱۷۹ص.
۶. آموزه‌های اخلاقی در قرآن، محمدرضا آرام، تهران: ثامن، ۱۳۸۴، ۱۰۴ص.
۷. آموزه‌های قرآنی، حمیدرضا دانشجو، تهران: عابد، ۱۳۸۷، ۱۳۰ص.
۸. آیات اخلاقی: برگزیده‌ای از کتاب اخلاق در قرآن، زیر نظر: مکارم‌شیرازی؛ گردآوری: حسین هاشمیان، علی اصغر همتیان، قم: انتشارات امام علی بن ابی‌طالب، ۱۳۸۹، ۱۹۹ص.
۹. آیات الاخلاق: ۶۵۰ آیه از آیات اخلاقی قرآن کریم، سید محمدرضا غیاثی کرمانی، قم: جامعه القرآن الکریم، ۱۳۹۰.
۱۰. آیاتی از قرآن مجید و سخنان معصومان با ترجمه فارسی در امور دنیا و دین، فضل‌الله کمپانی، تهران: فروغی، ۱۳۷۹، ۶۰۳ص.
۱۱. آیه‌های زندگی، محمدصادق امانی و کاظم مقدم، تهران: محدث، ۱۳۸۱، ۴۸۰ص.
۱۲. آیین اخلاق در قرآن، محمد عبدالله دراز؛ ترجمه: محمدرضا عطایی، مشهد: آستان قدس رضوی، ۱۳۸۷، ۸۸۱ص.
۱۳. آیین رستگاری: اندرزها و نصایح قرآنی، طیبه مؤدب (ناصری)، ویرایش: محسن غفاری، تهران: پیام آزادی، ۱۳۸۴، ۹۴ص.
۱۴. اخلاق؛ متن آموزش اخلاق فردی و اجتماعی، جواد محدثی؛ به سفارش ستاد مردمی پیشگیری و حفاظت اجتماعی، قم: نورالسجاد، ۱۳۹۲، ۲۲۴ص.

۱۵. اخلاق از دیدگاه قرآن و چهارده معصوم (علیهم السلام)، احمد امیری پور، مشهد: راز توکل، ۱۳۸۳، ۳۶۷ص.
۱۶. اخلاق از دیدگاه قرآن و سنت، مهدی حسینی زاده؛ با مقدمه صانعی، تهران: روابط عمومی دادستانی کل کشور، بنیاد قرآن: ۱۳۶۲، ۳۵۶ص و بنیاد شهید انقلاب اسلامی، واحد فرهنگی، ۱۳۶۰، ۳۵۶ص.
۱۷. اخلاق از دیدگاه قرآن و عترت، مرتضی فرید تنکابنی و محمدصادق سجادی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۲، ۴۰۷ص.
۱۸. اخلاق از دیدگاه قرآن، پیامبر و عترت، حسین موسوی راد لاهیجی، قم: امام شناسی و آثار الحجه، ۱۳۸۰، ۲۸۴ص.
۱۹. اخلاق از منظر قرآن و روایات، محمدحسین اعتماد، قم: نورالزهراء، ۱۳۹۰، ۲۴۰ص.
۲۰. اخلاق از نظر قرآن، جعفر شعار، تهران: طبع کتاب: ۱۳۶۴، ۲۹۴ص و تبریز: شفق (چاپخانه)، ۱۳۳۵.
۲۱. اخلاق اسلامی از دیدگاه قرآن، اصغر حسینی تهرانی، مشهد: موسسه حضرت صاحب الزمان (عج) واحد تحقیقات و انتشارات، ۱۳۷۹، ۲۷۱ص.
۲۲. اخلاق اسلامی (مدیریت عقل بر توانمندی های انسان)، پژوهش و نگارش: جواد قاسمی مقدم، خرم آباد: انتشارات شاپورخواست، ۱۳۹۲، ۲۹۵ص.
۲۳. اخلاق الهی، مجتبی تهرانی، تهران: موسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر.
۲۴. اخلاق پسندیده در قرآن کریم و احادیث، گروه معارف کتاب سبز، تهران: کتاب سبز، ۱۳۹۰، ۳۵۱ص.
۲۵. اخلاق در بیان قرآن و عترت، نورالدین حیدری زنجانی، قم: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نمایندگی ولی فقیه، پژوهشکده تحقیقات اسلامی، انتشارات زمزم هدایت، ۱۳۹۰، ۲۴۰ص.
۲۶. اخلاق در فی ظلال القرآن، محمود ویسی، مترجم: خالد قیطرانی، سنج: آراس، ۱۳۹۱، ۱۱۷ص.
۲۷. اخلاق در قرآن کریم و صحیفه سجادیه، تورج زینی وند، ویراستار: محمد کاظمی، اصفهان: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی شعبه استان اصفهان، ۱۳۹۳، ۴۳۲ص.
۲۸. اخلاق در قرآن و روایات، حمیدرضا محمدی کیایی، اسلامشهر: دانشگاه آزاد اسلامی اسلامشهر، ۱۳۸۷، ۱۲۳ص.

۲۹. اخلاق در قرآن و سنت حاوی یکصد مبحث اخلاقی، علی غضنفری، تهران: دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، ۱۳۹۲، ج ۲ و قم: مارینا، ۱۳۹۲، ج ۲.
۳۰. اخلاق در قرآن، سلسله درس‌های محمدتقی مصباح یزدی؛ تحقیق و نگارش: محمدحسین اسکندری، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۷۶-۱۳۷۸، ج ۳.
۳۱. اخلاق در قرآن، کاظم ارفع، تهران: فیض، ۱۳۷۳.
۳۲. اخلاق در قلمرو قرآن: سور مبارکه حمد و بقره، س. غیائی، تنظیم گروه تحقیق و پژوهش مؤسسه فرهنگی خورشید، قم: آیت اشراق، ۱۳۹۱، ۲۵۰ ص.
۳۳. اخلاق در هستی ادراکی توحیدی، محمدرضا امین‌زاده، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۳.
۳۴. اخلاق شهروندی به روایت قرآن و نهج البلاغه، مهدی قندی، تهران: بنیاد نهج البلاغه، ۱۳۹۱، ۸۰ ص.
۳۵. اخلاق شهروندی در آیینه قرآن، فائزه سیم‌تاب زرگداز، به اهتمام واحد فرهنگی سازمان فرهنگی ورزشی شهرداری گرگان، زیر نظر علی‌اکبر حسین‌خانی، گرگان: پیک ریحان، ۱۳۹۱، ۷۸ ص.
۳۶. اخلاق قرآن، سیدمحسن سیدین، تهران: آوامتن، ۱۳۹۱، ۸۷ ص.
۳۷. اخلاق قرآن یا برنامه روزانه مسلمان، سید احمد طیبی شبستری، تهران: کتابفروشی علمیه اسلامی، ۲۰۵ ص.
۳۸. اخلاق قرآنی، عنایت‌الله شفیعی، قم: هجرت، ۱۳۹۰، ۲۹۶ ص و تهران: نوید، ۱۳۶۲، ۲۰۵ ص.
۳۹. اخلاق گلشنی، حسین‌علی گلشن، تهران: جامعه تعلیمات اسلامی، ۱۳۴۳ و ۱۳۲۶، ۱۱۴ ص.
۴۰. اخلاق محمدی با نگاهی به روایات اهل بیت (علیهم السلام)، حسین تقی‌پور، قم: فقاقت، ۱۳۹۰، ۱۱۸ ص.
۴۱. اخلاق و انسان از دیدگاه قرآن برای اولیای تربیتی کودکان و نوجوانان، رجبعلی مظلومی، تهران: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۶۱، ۱۳۴ ص.
۴۲. اخلاق و رفتار و صفات مؤمن از دیدگاه قرآن و عترت، اشرف‌الدین طباطبائی، تهران: بهراد، ۱۳۸۱، ۸۰۰ ص.
۴۳. اخلاق مرکب راهوار سعادت، سیده طاهره موسوی و وحیده عامری، تهران: نیک

- معارف، ۱۳۹۱، ۲۳۲ص.
۴۴. ادب و الگوهای برتر از منظر قرآن، مهدی نادى، قم: گلهای بهشت، ۱۳۹۰، ۱۲۴ص.
۴۵. ادب‌نامه پارسایان: ویژگی‌های عباد الرحمن در قرآن کریم، سید هاشم حسینی بوشهری، تهران: انتشارات مسیا، ۱۳۹۰، ۳۴۰ص.
۴۶. ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها، حبیب واحدی‌گالشی، ساری: شلفین، ۱۳۸۹، ۱۹۴ص.
۴۷. ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها در قرآن، ابوطالب تجلیل، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۶۶، ۵۸۰ص.
۴۸. ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها: تقابل در قرآن، تالیف مؤگان سرشار، تهران: سوشیا، ۱۳۸۲، ۳۳۶ص.
۴۹. ارمغان ملکوت: سلسله مباحث اخلاق قرآنی، امراله اندرزیان، قم: ابتکار دانش، ۱۳۹۲، ۲۱۲ص.
۵۰. از ابر هدایت، اردشیر منصوری، تهران: بهشت، ۱۳۸۹.
۵۱. از چشمه‌سار معرفت: مجموعه درس‌های اخلاق محمد حسینی شیرازی قدس سره، یوسف مرتضوی، حسین اسلامی، قم: جلال‌الدین.
۵۲. از علم تا عمل، سید محمدحسین طباطبایی؛ گردآوری مدرسه دانشجویی قرآن و عترت (علیهم السلام)، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۹۱، ۱۸۴ص.
۵۳. از فرش تا عرش: چگونه انسان زمینی آسمانی می‌شود؟ به ضمیمه اخلاق کارگزاران و مسئولان و قضات اسلامی، فرماندهان نظامی و انتظامی از منظر امام علی، امین صادقی، قم: انتشارات شهیدین، ۱۳۹۱، ۲۸۵ص.
۵۴. از ملک تا ملکوت: نگاهی قرآنی به اصلاحات درونی و مقامات انسانی، حسین تقوی، قم: میراث ماندگار، ۱۳۸۳، ۵۳۵ص و قم: میراث ماندگار، ۱۳۸۴، ۵۳۵ص و قم: مشهور، ۱۳۸۲.
۵۵. اصلاح و افساد از منظر داستانهای قرآن کریم، مجری طرح حمید محمدقاسمی؛ برای معاونت پژوهشی و آموزشی سازمان تبلیغات اسلامی، تهران: نشر و پژوهش معناگرا، ۱۳۸۵، ۲۶۶ص و تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین‌الملل، ۱۳۸۹، ۲۵۸ص.
۵۶. اصلاحات درونی، حسین تقوی، قم: موسسه انتشارات امید، ۱۳۷۹، ۲۶۴ص.
۵۷. اصول تربیتی در داستانهای قرآن، حمید محمدقاسمی؛ برای سازمان تبلیغات اسلامی معاونت پژوهشی و آموزشی، تهران: نشر و پژوهش معناگرا، ۱۳۸۵، ۳۴۵ص و تهران:

- سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین‌الملل، ۱۳۸۹، ۳۴۳ص.
۵۸. الگوهای قرآنی: بررسی ۴۰ الگوی قرآنی، عباسعلی کامرانیان، قم: نور قرآن و اهل‌بیت، ۱۳۸۸، ۱۶۸ص.
۵۹. این‌گونه باشیم، حمید علم‌الهدی، تهران: هویزه، ۱۳۸۴، ۴۸ص.
۶۰. اینها را خدا دوست ندارد: بررسی سیزده گروه که خداوند در قرآن تأکید کرده که آنها را دوست ندارد، عباسعلی کامرانیان، قم: نور قرآن و اهل‌بیت، ۱۳۸۷، ۵۰ص.
۶۱. با قرآن در بهار قرآن، محمد عابدی، قم: سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقر العلوم، انتشارات نور السجاد، ۱۳۹۰، ۱۳۶ص.
۶۲. بخشی از دستورات اخلاقی قرآن منتخب ۳۵۴ آیه از کل قرآن مجید برای آشنایی سریع‌تر با پند و اندرزهای قرآنی، گردآوری حسین فکری، تهران: سبحان، ۱۳۸۴، ۱۲۸ص.
۶۳. بر آستان جانان (گفتگوی صمیمی با خداوند بی‌همتا)، محمدرضا هورفر، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۳، ۵۶ص.
۶۴. بر درگاه نیاز (قرآن و الگوهای درخواستی انسان)، مؤلف علی احمدپور، قم: سلسال، ۱۳۸۲، ۱۳۶ص.
۶۵. بر ساحل سلامت (سلسله درس‌های اخلاقی)، ابوالقاسم جعفری، تهران: کیان مهر، ۱۳۸۳، ۱۲۴ص.
۶۶. بررسی و تحلیل بعضی از مهم‌ترین فضایل و رذایل اخلاقی، تألیف محمد ادیبی‌مهر، تبریز: دانشگاه تبریز، ۱۳۹۰، ۱۲۰ص.
۶۷. برنامه‌های اسلام، علیرضا محسن‌زاده، تهران: کتابفروشی اسلام، ۳۱۰ص.
۶۸. بعضی‌ها؟، صمد امیری، ساری: شلفین، ۱۳۸۷، ۴۷ص.
۶۹. بوستان اهل دل، محمود ویسی، شیراز: ایلاف، ۱۳۹۲، ۱۴۱ص.
۷۰. بوستان دوستان: شامل گلچینی از معارف اهل‌بیت عصمت (علیهم السلام)، فیروز عبدالحسینی روزبهانی، قم: اهلیت، ۱۳۷۹، ۲۷۸.
۷۱. به رنگ محبوب: راه‌های سلامت در قرآن کریم، محسن میرباقری، تهران: رایزن، ۱۳۸۷، ۳۰۴ص.
۷۲. به گفتار قرآن بیندیشم: شامل چهل درس زندگی، علی گلزاده غفوری، تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۴۷، ۹۵ص.
۷۳. بیماری‌های اخلاقی و درمان‌های قرآنی، محمود اکبری، قم: فتیان، ۱۳۹۰، ۳۳۲ص.

۷۴. بیماری‌های دل و درمان آن از دیدگاه قرآن و حدیث، قارونی، تهران: فیض کاشانی، ۱۳۸۴، ۲۰۷ص.
۷۵. پایداری در دین‌داری و اخلاق، محمدمهدی برناکی، سمنان: حبله‌رود، ۱۳۹۲، ۲۱۶ص.
۷۶. پرتویی از ادب قرآنی، سید صفی‌اله قادری، قم: آیین احمد، ۱۳۹۲، ۱۵۹ص.
۷۷. پرورش تفکر قرآنی، احمدرضا اخوت؛ برای مدرسه دانشجویی قرآن و عترت (علیهم السلام) دانشگاه تهران، قم: کتاب فردا، ۱۳۹۰، ۱۷۹ص.
۷۸. پژوهشی بر آیه‌های اخلاقی قرآن کریم، طاهره استخری، تهران: طغرای، ۱۳۸۶، ۲۷۰ص.
۷۹. پژوهشی در ارزش‌های اخلاقی از دیدگاه قرآن و احادیث، حسین حقانی زنجانی، تهران: دانشگاه الزهراء، ۱۳۸۳، ۲۳۷ص.
۸۰. پندنامه، مریم داودی، تهران: کتاب کوله‌پشتی، ۱۳۹۲، ۶۴ص.
۸۱. پندهای آسمانی، محمد یعقوبی خانقاهی، سوادکوه: انتشارات ملرد، ۱۳۹۰، ۱۸۶ص.
۸۲. پندهای آسمانی: پانصد و ده آیه و حدیث پیرامون موضوعات مختلف زندگی فردی، اجتماعی، فرهنگی، بهداشتی و سیاسی انسان، اسدالله محمدی‌نیا، قم: انتشارات سبط اکبر، ۱۳۸۵، ۲۸۴ص.
۸۳. پندهای شیرین قرآنی، عباسعلی کامرانیان، قم: نور قرآن و اهل بیت، ۱۳۹۱، ۲۴۷ص.
۸۴. پیام دوست (چهارده پیام آسمانی قرآن کریم)، محمد بیستونی، تهران: بیان جوان، ۱۳۸۱، ۶۸ص.
۸۵. پیام قرآن دوره دوم: اخلاق در قرآن، مکارم شیرازی با همکاری جمعی از فضلا و دانشمندان، قم: مدرسه امام علی بن ابی‌طالب، حوزه علمیه قم، مؤسسه تفسیر قرآن کریم، ۱۳۷۷ و ۱۳۸۱.
۸۶. پیام‌های حیات‌بخش قرآن، مسعود رجب‌نژاد، اردبیل: محقق اردبیلی، ۱۳۸۹، ۲۷۰ص.
۸۷. تبارنامه نور و ظلمت: پژوهشی در عوامل هدایت و گمراهی، هاشم حسینی بوشهری، تهران: انتشارات مسیا، ۱۳۹۲، ۲۱۰ص.
۸۸. تجسم اعمال از دیدگاه قرآن و روایات (سیری در اندیشه بزرگان)، زهرا صفاکار، اصفهان: فرهنگ مردم: مجمع گروه‌های معارف اسلامی منطقه چهار، ۱۳۸۰، ۱۳۶ص.
۸۹. تجلی سعادت، مهدی حسن بهشتی، قم: قیام: دفتر حضرت آیه‌الله العظمی سید

- عبدالکریم موسوی اردبیلی، ۱۳۸۹، ۲۱۰ص.
۹۰. تربیت از نگاه لقمان حکیم، محمود محمودی، تهران: عابد، ۱۳۸۱، ۹۸.
۹۱. تربیت و اخلاق در اسلام از قرآن و حدیث و بیانات معلم اخلاق استاد شهید مرتضی مطهری، گردآورنده محمد فولادگر، اصفهان: جهاد دانشگاهی (دانشگاه صنعتی اصفهان)، ۱۳۶۶، ۱۵۹ص.
۹۲. تزکیه در قرآن: نگرشی نو به نظام رابطه و مجاهده نفس، طاهره بهشتی، قم: بوستان کتاب، ۱۳۹۰، ۱۹۶ص.
۹۳. تعلیمات قرآن، حسام‌الدین مجتهد فال اسیری شیرازی، ۱۳۶۷ ق. = ۱۳۲۶ شیراز: موسوی، ۲۲۲ص.
۹۴. تفسیر موضوعی تربیت دینی از منظر قرآن، علی‌رضا عصیانی، قم: بوستان دانش، ۱۳۸۶، ۹۵ص.
۹۵. توصیه‌هایی به طلاب علوم دینی، محمد حسینی شیرازی؛ مترجم طه طرزی، قم: یاس زهرا، ۱۳۸۶، ۱۲۸ص.
۹۶. تهذیب اخلاق از دیدگاه قرآن: امتیاز اخلاقیات قرآن و شرح چند موضوع اخلاقی، س.م. علوی، بی‌جا: بی‌نا.
۹۷. تهذیب اخلاق: سلسله درس‌های اخلاق، نورالدین حیدری زنجانی، تهران: رضوان پرتو، ۱۳۸۳، ۳۵۱ص.
۹۸. تهذیب و تزکیه قرآنی: رساله عملیه و احکام یکتاپرستان حقیقی، نامیق صفی‌زاده (بوره‌کهی)، تهران: بوره‌کهی، ۱۳۸۶، ۲۱۰ص.
۹۹. جستاری در ادب نفس، محمدرضا آرام، تهران: کیمیا اثر، ۱۳۹۲، ۱۴۳ص.
۱۰۰. جوان و پندهای قرآن، نیلوفر سادات سجادی، مشهد: ضامن آهو، ۱۹۸ص.
۱۰۱. جوانان و الگوهای قرآنی، علی سرلک، قم: شهاب‌الدین، ۱۳۸۷، ۱۱۵ص.
۱۰۲. جواهر الاخلاق، محمود امینی معروف به میرزا محمود وزیر، با مقدمه مرعشی نجفی (ره)، تهران: فراهانی، ۱۳۹۰، ۷۳۶ص.
۱۰۳. جهد و جهاد: نگاهی دیگر به شیوه‌های زندگی الهی، مهدی حاج‌محمدحسینی، تهران: جمال هنر، ۱۳۹۱، ۳۹۸ص.
۱۰۴. چرا قرآن نخوانیم؟، کامبیز خطیب شهیدی، نسرین ذبیح غلامی، ویراستار: نسرین ذبیح‌غلامی، تهران: کانون علوم خطیب، ۱۳۹۳، ۹۳ص.
۱۰۵. چشمه خورشید: حقیقت اخلاق در قرآن و روایات، حسین حاجی‌ها، تهران:

انتشارات مفید، ۱۳۹۳، ۳۰۰ص.

۱۰۶. چشمه زلال هدایت، محسن صیافزاده، تهران: جمهوری، ۱۳۸۹، ۲۲۳ص.
۱۰۷. چشمه هدایت، اسماعیل حیدری، تهران: احمدی، ۱۳۸۶، ۱۵۵ص.
۱۰۸. چکیده اخلاق در قرآن: مناسب برای تدریس اخلاق اسلامی در دانشگاه‌ها، محمدتقی مصباح یزدی؛ به قلم علی شیروانی، قم: دار الفکر.
۱۰۹. چهار فصل زندگی: تطابق زندگی شهدا با آیات و روایات، الهه حاجی حسینی، اصفهان: نشر دارخوین، ۱۳۹۱، ۱۱۵ص.
۱۱۰. چهره‌های محبوب و چهره‌های منفور در قرآن، ناصر هاشمی، سندیج: نیک‌آئین، ۱۳۹۳، ۲۲ص.
۱۱۱. چهره‌های محبوب و منفور در قرآن، حسین انصاریان، تهران: المهدی، ۱۳۶۲، ۱۰۸ص، قم: دار العرفان، ۱۳۹۱، ۴۴۰ص.
۱۱۲. چهل آیه، چهل روایت، چهل حکایت شیرین، تألیف زهره جعفری‌نژاد، مشهد: پیوند با امام (ره)، ۱۳۸۸، ۸۸ص.
۱۱۳. حسن خلق از دیدگاه قرآن و روایات، تهران: وزارت کار و امور اجتماعی، معاونت امور اجتماعی و مجلس، دفتر امور فرهنگی، ۱۳۷۷، ۳۰ص.
۱۱۴. حق حیات، مجتبی لطفی، رشت: کتاب مبین (مرکز نشر علوم و معارف قرآن کریم)، ۱۳۸۱، ۱۳۶ص.
۱۱۵. حقایق اعتقادی و اخلاقی قرآن از دیدگاه روح‌شناسی تجربی، تألیف جمال‌الدین شریف‌زاده، خرم‌آباد: افلاک، ۱۳۸۴، ۱۰۵ص.
۱۱۶. حکمت‌های قرآنی، عباسعلی کامرانیان، تهران: نور قرآن و اهل بیت، ۱۳۸۹، ۱۴۱ص.
۱۱۷. خطوط کلی اخلاق در قرآن ویژه تدریس در مراکز آموزشی، نگارش مصطفی پاینده، قم: اسوه، ۱۳۸۶، ۱۷۶ص.
۱۱۸. خوبی و بدی در آئینه قرآن و عترت، محمد شهریاری، تهران: حشر، ۱۳۸۶، ۵۱ص.
۱۱۹. خوش‌رفتاری از دیدگاه قرآن و روایات، تهیه‌کننده وزارت کار و امور اجتماعی، معاونت امور اجتماعی و مجلس، دفتر امور فرهنگی، ۱۳۷۶، ۳۲ص.
۱۲۰. دار الشفاء قرآن: درمان بیماری‌های معنوی انسان در داروخانه قرآن، مهدی احمدی، قم: جامعه القرآن الکریم، ۱۳۷۹، ۲۵۵ص، قم: نصایح، ۱۳۸۰، ۲۵۵ص.
۱۲۱. دامجه: پندهایی از قرآن کریم "تربیتی، اخلاقی، اجتماعی" به‌زبان محلی "ترکمنی"، گردآورنده حاج گل‌دلی گلشاهی، گلستان: موسسه انتشاراتی

- مختومقلی فراغی، ۱۳۷۹، ۹۲ص.
۱۲۲. دانشگاه معرفت آفرین، نجف نجفی روحانی، قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها. دفتر نشر معارف، ۱۳۸۹، ۶۰ص.
۱۲۳. دائرةالمعارف اخلاق قرآنی، احمد شرباصی؛ ترجمه: محمدبهاء‌الدین حسینی، سندج: تازه نگاه، ۱۳۷۹، عج و سندج: زانست، ۱۳۹۳، ۳ج.
۱۲۴. درس‌های آسمانی: چهل درس از قصص انبیا (علیهم السلام)، سعید ملکی، تهران: ارمغان طوبی، ۱۳۸۵، ۹۵ص.
۱۲۵. درمانگاه معنوی، کاظم ارفع، تهران: پیام عدالت، ۱۳۸۴، ۱۳۵ص.
۱۲۶. دنیا از نظر قرآن کریم، گردآورنده اسدالله معتمدنیا، تهران: علوم علوی، ۱۳۸۱، ۱۷۲ص.
۱۲۷. دوری از کارهای ناپسند، گردآوری و تدوین سید معین میری، امید کریمی، کیوان کریمی، تهران: نور هدایت، ۱۳۹۳.
۱۲۸. دوستان خداوند در قرآن مجید: بررسی گروه‌های نه‌گانه‌ای که خداوند در قرآن به دوست داشتن آنها تأکید کرده است، عباسعلی کامرانیان، قم: نور قرآن و اهلبیت، ۱۳۸۷، ۳۴ص.
۱۲۹. دین و روانشناسی، علی پریور، تهران: آسیا، ۱۳۶۲، ۲۰۶ص.
۱۳۰. راه دل، محمدابراهیم صحت، قم: واریان، ۱۳۸۷، ۳۹۴ص.
۱۳۱. راه سعادت دنیا و رستگاری آخرت، (جواد) رحیم پورسعید، تهران: روزبه، ۱۳۸۵، ۲۵۳ص.
۱۳۲. راه مشتاقان؛ ترجمه جزء اول کتاب سبل الراغبین، خضر موسوی؛ مترجم حسین محفوظی موسوی، قم: رهپویان، ۱۳۸۳، ۳۶۲ص.
۱۳۳. راه مشتاقان؛ ترجمه جزء دوم کتاب سبل الراغبین، خضر موسوی؛ مترجم محفوظی موسوی، تهران: رهپویان، ۱۳۸۴، ۴۰۰ص.
۱۳۴. رفتار دینی در جامعه مدنی (شرح موضوعی آیات اخلاقی قرآن کریم)، نگارنده احمدعلی افتخاری، تهران: احمدعلی افتخاری، ۱۳۸۷، ۵۸۰ص.
۱۳۵. رفتار نیک و کردار نیک در قرآن و حدیث، خلیل الموسوی؛ مترجم: صاحبعلی اکبری، مشهد: پیک توس، ۱۳۸۱، ۲۱۶ص.
۱۳۶. روابط و مناسبات بین فردی در اجتماع از دیدگاه قرآن، اشرف بروجردی، تهران: کویر، ۱۳۹۰، ۱۲۸ص.

۱۳۷. روانشناسی اخلاق در قرآن، بهروز حسن بگلو، تهران: محیا، ۱۳۷۸، ۳۳۰ص.
۱۳۸. روح القرآن در توحید و مکارم اخلاق انسان، گزینش و ترجمه و توضیح آیات: محمدجواد مشکور، تهران: بنیاد قرآن، ۱۳۶۱، ۳۸۸ص، تهران: دنیای کتاب، ۱۳۷۰، ۳۸۸ص.
۱۳۹. روش تربیتی قرآن، بی‌جا، بی‌نا، ۱۳۵۴، ۱۷۷ص.
۱۴۰. روش‌های تربیتی در داستان‌های قرآن، حمید محمدقاسمی؛ برای سازمان تبلیغات اسلامی معاونت پژوهشی و آموزشی، تهران: نشر و پژوهش معناگرا، ۱۳۸۵، ۴۱۴ص و تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین‌الملل، ۱۳۸۹، ۴۰۲ص.
۱۴۱. رویکرد تربیتی قرآن با استفاده از ضرب‌المثل، عبدالرحمن النحلاوی، ترجمه: ابراهیم مرادی، تهران: احسان، ۱۳۹۲، ۱۷۰ص.
۱۴۲. رویکردی قرآنی به انسان آرمانی، حسین تقوی، قم: مشهور، ۱۳۸۲، ۲۳۲ص.
۱۴۳. ره توشه قرآن، محمد حاجی‌اسماعیلی، قم: آستانه مقدسه قم، انتشارات زائر، ۱۳۹۰، ۲۳۹ص.
۱۴۴. ره‌یافتگان: سعادت دنیا و رستگاران آخرت، رحیم پورسعید (جوادی)، تهران: سیروان: دار الثقافة، ۱۳۸۸، ۲۱۹ص.
۱۴۵. ساختار گزاره‌های اخلاقی قرآن (رویکردی معناشناختی)، تألیف صدیقه مهدوی‌کنی، با مقدمه مهدوی‌کنی، تهران: دانشگاه امام صادق، ۱۳۸۸، ۳۲۶ص.
۱۴۶. ساختمان معنایی مفاهیم اخلاقی - دینی در قرآن، اثر توشیهیکو ایزوتسو؛ ترجمه: فریدون بدره‌ای، قم: شرکت انتشارات قلم، ۱۳۶۰، ۳۶۵ص.
۱۴۷. سخن دوستان نیکاندیش: گزیده‌ای از آیات شریفه قرآن، احادیث معصومان (علیهم السلام)، اشعار و سخنان بزرگان، محمد نعمتی (سرایانی)، طاهره موسوی، مشهد: آهنگ قلم، ۱۳۸۷، ۱۲۶ص.
۱۴۸. سرچشمه معرفت: گلچینی از آیات قرآن، کلمات چهارده معصوم (علیهم السلام) و سخنان امام راحل در صد و چهل عنوان، تهیه، ترجمه و تدوین فضل‌الله میرشفیعی؛ به سفارش اداره کل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس استان قم، قم: امام حسن مجتبی (علیه السلام)، ۱۳۸۱، ۳۶۸ص.
۱۴۹. سعادت و شقاوت در قرآن و روایت، سید رضا حسینی گلپایگانی، قم: پیام مهدی، ۱۳۹۴، ۲۲۴ص.

۱۵۰. سفر به سوی قرآن، خرم مراد، ترجمه و تطبیق با نسخه دست‌نویس: نشر احسان، تهران: احسان، ۱۳۹۳، ۱۴۳ ص.
۱۵۱. سلوک قرآنی، جواد محدثی، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، انتشارات، ۱۳۸۴، ۸۰ ص.
۱۵۲. سلوک قرآنی، تنظیم و تنظیم: حسین علی شیرین، تهران: آوای نور، ۱۳۸۵، ۲۲۰ ص.
۱۵۳. سلوک قرآنی: دستیابی به خواسته‌ها و حل مشکلات با توسل به آیات، حسین علی شیرین، تهران: شوکا، ۱۳۸۷، ۲۳۸ ص و تهران: شوکا، ۱۳۸۶، ۲۲۰ ص.
۱۵۴. سیره و شخصیت پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) در قرآن، علی‌اکبر صاحبی‌فرد، قم: نورگستر، ۱۳۸۵، ۳۳۶ ص.
۱۵۵. سیمای اخلاق در آینه قرآن و احادیث، محمد فولادگر، اصفهان: دانشگاه صنعتی اصفهان، مرکز نشر، ۱۳۷۶، ۲۹۲ ص.
۱۵۶. سیمای صدیقین و صالحان در قرآن، زهرا طهماسبی، تهران: شاپرک سرخ، ۱۳۹۴، ۲۱۹ ص.
۱۵۷. شاخه طوبی، منوچهر مهدی‌پور، اصفهان: دهلاویه، ۱۳۸۵، ۱۵۸ ص.
۱۵۸. شصت درس زندگی از قرآن کریم (اخلاقی و اجتماعی)، امیرحسین علیقلی، تهران: عابد، ۱۳۹۰، ۱۳۰ ص.
۱۵۹. شکوفه‌های آسمانی: مجموعه شعارهای کوتاه قرآنی ویژه کودکان و نوجوانان، مؤلف: دارالقرآن بسیج سپاه منطقه اصفهان، اصفهان: بهار علم، ۱۳۸۰، ۶۰ ص.
۱۶۰. شکوفه‌های قرآن: آشنایی با آداب اسلامی و پیشوایان دینی ویژه مربیان گرامی جهت آموزش خردسالان، تهیه و تنظیم دارالقرآن‌الکریم اصفهان، اصفهان: دارالتعلیم القرآن‌الکریم اصفهان، ۱۳۷۹، ۱۹۴ ص.
۱۶۱. شهر آفتاب، مینو ونکی (هدهد)، مشهد: تک نگار، ۱۳۸۶، ۵۰۷ ص.
۱۶۲. صحیفه رستگاری: چهل موضوع، چهل حدیث، چهل آیه، داستان، شعر، مهدی زین‌الدینی، تبریز: یاس نبی، ۱۳۹۱، ۳۹۰ ص.
۱۶۳. صفات نیک، علی‌اکبر قرشی، ارومیه: جهاد دانشگاهی واحد استان آذربایجان غربی، ۱۳۸۶، ۴۶۶ ص.
۱۶۴. صلح و اخلاق در خانواده از دیدگاه قرآن و اهل بیت و اطهار (علیهم السلام)، تألیف کاظم صدرالسادات دزفولی، تهران: کتابخانه صدر، ۱۳۶۹، ۵۰۰ ص.
۱۶۵. عطر بندگی: نکاتی آموزنده پیرامون زندگی دوستان خدا، مؤلف سید محمدرضا

- طباطبایی‌نسب، ویراستار: مهدی ابوطالبی یزدی، تهران: نورالائمه، ۱۳۹۱، ۲۷۲ص و تهران: نورالائمه، ۱۳۸۵، ۲۴۰ص.
۱۶۶. عمل در قرآن نگاهی به فرآیند عمل و گسترده آن در آموزه‌های قرآنی، رضا وطن‌دوست، مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۸۲، ۳۱۴ص.
۱۶۷. عمل صالح و مصادیق آن در قرآن کریم، طیبه اکبری‌راد، تهران: کویر، ۱۳۸۸، ۱۱۲ص.
۱۶۸. فرازهای قرآن و عترت، مؤلف مصطفی عباسی‌مقدم و سلیمان عباسی، تهران: پژوهش و فناوری، ۱۳۹۰، ۱۵۵ص.
۱۶۹. فرهنگ انضباط و اخلاق: آشنایی با فضایل و رذایل اخلاقی در قرآن شامل اخلاق فردی، اجتماعی، خانوادگی، تربیتی، تهیه و تنظیم: حبیب‌الله قمری، تهران: توفیق دانش، ۱۳۹۰، ۱۱۰ص.
۱۷۰. فرهنگ قرآن، عبدالنبی امامی، قم: مطبوعات دینی، ۱۳۸۹.
۱۷۱. فرهنگ قرآنی در تربیت و تهذیب اخلاق، مه‌کام سیدعلیخانی، تهران: نوید شیراز، ۱۳۸۱، ۲۸۸ص.
۱۷۲. فرهنگ‌واره اخلاق در قرآن (دانش‌نامه قرآنی بنیادهای آداب و اخلاق)، جعفر شعار، تهران: نشر قطره، ۱۳۹۳، ۲۸۸ص.
۱۷۳. فضایل و رذایل از منظر قرآن، فریده رحیمی، تهران: انتشارات رسانه تخصصی، ۱۳۹۲، ۱۱۶ص.
۱۷۴. فضائل و رذائل اخلاقی (درس‌هایی از قرآن کریم)، تالیف یدالله احسانی، تهران: نشر رامین، ۱۳۷۹، ۲۲۸ص.
۱۷۵. فلسفه اخلاق و قرآن، میر حسین علامه، اصفهان: خاتم‌الانبیاء، ۱۳۸۷، ۱۳۶ص.
۱۷۶. فوز و فلاح در بیان قرآن کریم و سعادت در اخلاق نظری، مصطفی زرنگار، تهران: دانشگاه امام صادق، ۱۳۹۰، ۲۸۰ص.
۱۷۷. قرآن چه می‌گوید: ۱۱۰ درس از آیات قرآن مجید، علی‌اشرف پرگاری، تهران: پرگار، ۱۳۸۹، ۱۱۴ص.
۱۷۸. قرآن در زندگی شیوه‌ای نوین در کاربرد آیات قرآن کریم، مؤلف: هادی نگارش، قم: جامعه القرآن الکریم، ۱۳۷۹.
۱۷۹. قرآن شناخت انسان و عمل، محمدتقی چیدری، قم: نشر خرم.
۱۸۰. قرآن و اخلاق، عبدالوهاب خواجه‌نوری، تهران: نور فاطمه، ۱۳۷۶، ۲۵۳ص.

۱۸۱. قرآن و عترت مبنی بر علم و تعلم، عباس خدایی، تهران: پیام آزادی، ۱۳۹۱، ۲۷۰ص.
۱۸۲. قرآن و هدایت اندیشه‌ها، علی کریمی چه‌رمی، اراک: انجمن علمی، فرهنگی و هنری استان مرکزی، ۱۳۷۵، ۱۳۳ص.
۱۸۳. قرآن: شناخت انسان و عمل، محمدتقی چیذری، تهران: فراهانی، ۱۳۶۶.
۱۸۴. قرآن، صحیفه هدایت، سیدحسین اسحاقی، ویراستار: سعیده مهاجر آیرملو، قم: خادم الرضا، ۱۳۹۰، ۱۰۸ص.
۱۸۵. قرآن، کتاب اخلاق (۱)، محمدتقی سبحانی‌نیا؛ برای پژوهشگاه قرآن و حدیث، قم: موسسه علمی فرهنگی دار الحدیث، ۱۳۹۳، ۲۹۱ص.
۱۸۶. قلب‌های بیمار و مداوای آن‌ها، ابن تیمیه، تحقیق و تقدیم: محمد زینهم محمد عزب، ترجمه: علی صارمی، زاهدان: حرمین، ۱۳۸۴، ۱۲۳ص.
۱۸۷. کاربرست تمثیل‌های تربیتی در قرآن (بر اساس آراء و اندیشه‌های علامه ناصر مکارم شیرازی)، علیرضا احمدیان، صادق رضایی، تهران: آثار معاصر، ۱۳۹۳، ۲۲۲ص.
۱۸۸. کتاب تزکیه نفس و تهذیب اخلاق (پرورش روح): ترجمه از آیات منتخبه کلام الله مجید، تهران: لیستر، ۱۳۴۱، ۹۴ص.
۱۸۹. کلمه الله: فرهنگ تکلم با قرآن، مؤلف مصطفی عباسی‌مقدم، کاشان: مرسل، ۱۳۸۴.
۱۹۰. گره‌گشایی، محمدعلی رضایی، قم: رایان، ۱۳۸۳، ۱۳۱ص.
۱۹۱. گفت حق، به کوشش محمدصادق فیض، تهران: صباح، ۱۳۸۴، ۶۷ص.
۱۹۲. گفتارهایی در اخلاق و تربیت، امام حسن البنا؛ تحقیق و گردآوری عصام تلیمه، مترجم: یاسین عبدی، مشهد: حافظ ابرو، ۱۳۹۱، ۲۴۵ص.
۱۹۳. گلچینی از آیات قرآن مجید و احادیث: کلمات پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و سخنان ائمه اطهار (علیهم السلام)، پرویز قریب، تهران: سایه سخن، ۱۳۹۰، ۲۲۳ص.
۱۹۴. گلچینی از قرآن و عترت، حسین مرتضوی، اصفهان: نشر حجت، ۱۳۷۳، ۳۲۰ص و قم: مدرسه الامام علی بن ابی‌طالب، ۱۳۸۴، ۳۳۱ص.
۱۹۵. گل‌واژه‌هایی از قرآن و احادیث معصومین (علیهم السلام) اخلاقی، اجتماعی، تربیتی، هدایتی، موعظتی، نویسنده موسی عالمی‌نژاد مازندرانی، قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۳، ۳۳۶ص.
۱۹۶. گنج سعادت، ابوالقاسم نوایی، سبزوار: ابن‌یمین، ۱۳۸۴، ۲۵۴ص.
۱۹۷. گنج‌های برزخی، مهدی کاویانی مازندرانی، قم: حسینیه آیت‌الله امامی کاشانی، ۱۳۸۵، ۳۰ص.

۱۹۸. لطایف تفسیری قرآن: اخلاق در منظر قرآن، منصور برائتی، تبریز: نشر سلوی، ۱۳۹۱، ۸۰ص.
۱۹۹. مآدبه: پیام‌های اخلاقی، مدیریتی و اجتماعی سوره بقره، محمدرضا رضوان طلب، تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۸۹، ۲۵۰ص.
۲۰۰. مبانی و شیوه‌های تربیت اخلاقی در قرآن، زینب کبیری، قم: زینا، ۱۳۹۱، ۳۰۴ص.
۲۰۱. محورهای پنجگانه قرآن کریم، محمد غزالی، مترجم: محمود ابراهیمی، سندج: هه‌زار، ۱۳۸۱، ۳۹۲ص.
۲۰۲. مراحل اخلاق در قرآن، جوادی آملی، تنظیم و ویرایش علی اسلامی، برای بخش پژوهشی قرآن و عترت، گروه تفسیر موضوعی، قم: اسراء، ۱۳۸۷، ۴۷۸ص.
۲۰۳. مژده‌های رحمت در قرآن، محمدحسینی بهارنچی، اصفهان: خاتم‌الانبیا، ۱۳۸۴، ۴۰۰ص.
۲۰۴. مسیر بهشت، عثمان بن حسن بن احمد الخویری، مترجم: یعقوب سلیمی، تهران: محراب فکر، ۱۳۹۱، ۲۳۶ص.
۲۰۵. معالجه اخلاق، بابک محمودی کهرئز، ارومیه: حسینی اصل، ۱۳۹۰، ۳۱۴ص.
۲۰۶. معرفت، محبت، عبودیت در قرآن، نگارش: ماشاءالله اسداللهی مجرد، مشهد: رستگار، ۱۳۸۰، ۲۰۶ص.
۲۰۷. مفسد اخلاقی و درمان‌های قرآنی، معصومه مرزبان، راهنمایی علی‌اکبر کالانتیری، شیراز: ارم شیراز، ۱۳۹۳، ۲۲۳ص.
۲۰۸. مفاهیم اخلاقی - دینی در قرآن مجید، توشیهیکو ایزوتسو؛ فریدون بدره‌ای، تهران: نشر و پژوهش فرزانه روز، ۱۳۷۸، ۵۲۲ص.
۲۰۹. مکارم اخلاق در صحیفه، فردین احمدوند، قم: انتشارات زائر، ۱۳۹۱، ۴۴۴ص.
۲۱۰. منتخب گفتگوهای خداوند متعال با موجودات: "نشانه‌ها، پیام‌ها، گفتار ائمه و درس‌هایی برای زندگی امروز ما"، عباسعلی کامرانیان، قم: مجنون، ۱۳۸۶، ۲۱۶ص.
۲۱۱. موانع ساده‌زیستی از دیدگاه قرآن کریم، محمد قربان‌زاده، ویراستار: فاطمه صادقی، تهران: محمد قربان‌زاده، ۱۳۹۳، ۸۲ص.
۲۱۲. نقش هنر در انتقال مفاهیم اخلاقی، پروانه رامیان، مهجده انتظاری، نرجس خاتون محمدی، برای مدرسه علمیه فاطمیه (علیها السلام)، جلفا، آذربایجان شرقی، تهیه و تنظیم معاونت پژوهش، مدیریت پشتیبانی پژوهشی، قم: حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران، مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۴، ۱۸۴ص.

۲۱۳. نکته‌های قرآنی درباره رستگاران، عباسعلی کامرانیان، قم: نور قرآن و اهل بیت، ۱۳۹۳، ۸۸ص.
۲۱۴. نگرشی بر اخلاق از دیدگاه قرآن، مؤلفان ناصر خدایاری، صادق مرادی، تبریز: سالار، ۱۳۷۹، ۴۵۴ص.
۲۱۵. نگرشی به قرآن، نوشته رسول ایزد، گرگان: مختومقلی فراغی، ۱۳۸۶، ۱۴۰ص.
۲۱۶. والاترین خصال: بررسی خصال، محمدکبیر رضایی بهسودی، قم: دار التفسیر، ۱۳۹۱، ۴۳۲ص.
۲۱۷. وظایف سالک الی الله، حسن ابطحی، قم: ندای مصلح، ۱۳۸۵.
۲۱۸. ویژگی‌های گل: درس‌های معنوی که از گل باید آموخت، مهدی قاسمی منفرد، تهران: فرازاندیش سبز، ۱۳۸۲، ۱۶۸ص.
۲۱۹. هدیه‌ای به آنان که دوستشان دارم، مهری صداقت، مشهد: صالح، ۱۳۹۰، ۳۷۶ص.
۲۲۰. هزار مروارید غلطان از آیات قرآن کریم و سخنان معصومان، خسرو علوی‌زاده، بی‌جا، کامران، ۱۳۵۸، ۱۰۳ص.
۲۲۱. هشدارها از نگاه آیات و روایات هشدار (۱): اخلاق، ابوالقاسم یعقوبی (کارگزار)، قم: اجر، ۱۳۸۶، ۲۰۰ص.
۲۲۲. هشدارها و تحذیرهای قرآنی، حمیدرضا حبیب‌اللهی؛ تهیه‌کننده مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، قم: صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی: دفتر عقل، ۱۳۸۷، ۱۲۹ص.
۲۲۳. هشدارهای قرآنی، ابوالفضل بهشتی، قم: نسیم بهشت، ۱۳۸۸، ۱۲۵ص.
۲۲۴. هشدارهای قرآنی، مؤلف علی امامی، قم: پرهیزکار، ۱۳۸۰، ۹۵ص.
۲۲۵. همراه با قرآن، علی‌اکبر شایسته‌نژاد، به سفارش سازمان حج و زیارت، تهران: نشر مشعر، ۱۳۹۱، ۴ج.
۲۲۶. یاد بگیریم و عمل کنیم، عباس رهبری، تهیه‌کننده سازمان آموزش و پرورش استان کردستان مدیریت نهضت سوادآموزی، کارشناسی تحقیقات و آموزش (مرکز منابع سوادآموزی LRC)، کردستان: سازمان نهضت سوادآموزی، ۱۳۸۵، ۸۰ص.
۲۲۷. یاقوت‌های آسمانی، زهره آفاخانی، با همکاری غلامعلی بهشتی‌نژاد، قم: اعتدال، ۱۳۸۴.
۲۲۸. یقین: آخرین پله تا خدا، تألیف محمدباقر داودی، قم: انتشارات دار العلم، ۱۳۸۷، ۳۲۲ص.

۲۲۹. یک نکته از این معنا، اصغر هادوی، برای دفتر هنر و ادبیات صریر، تهران: کاوشگر، ۱۳۸۷، ۱۳۹ ص.

۲۳۰. یکصد موضوع اخلاقی در قرآن و حدیث: شامل سیصد آیه و هفتصد حدیث، مکارم شیرازی و دیگران، تدوین حسین حسینی، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۸۱، ۵۶۸ ص.

۲۳۱. یکصد موضوع از قرآن کریم، علیرضا زکی زاده رنانی، قم: پرتو خورشید، ۱۳۸۷، ۲۰۰ ص، قم: آستانه مقدسه قم، انتشارات زائر، ۱۳۹۳، ۲۰۰ ص.

۲۳۲. یکصد نشان از بی نشان‌ها، ابوالفضل بهشتی، قم: نسیم بهشت، ۱۳۸۸، ۱۰۹ ص.

۲- منابع عربی

۱. احترام الحقوق و تحقیر الدنيا، مرتضی المطهری، مترجم جعفر صادق الخلیلی، قم: سازمان بعثت، مرکز چاپ و نشر، ۱۴۲۴ ق = ۲۰۰۳ م = ۱۳۸۲ ش.

۲. اخلاق الانبیاء فی القرآن الکریم، عادل العلوی، قم: الموسسه الاسلامیه العالمیه للتبلیغ و الارشاد، ۱۴۳۲ ق = ۱۳۸۹ ش، ۶۱ ص.

۳. اصول الاخلاق فی القرآن الکریم، عمر یوسف حمزة، عمان: دار الخلیج للنشر و التوزیع، ۲۰۰۰ م = ۱۴۲۱ ق، ۳۶۰ ص.

۴. اعظم شخصیه للانسان البناء القرآنی للاخلاق، شاکر عبدالجبار، ۱۹۸۶ م = ۱۳۶۵ ش، بغداد: السمحون، ۲۱۳ ص.

۵. الاخلاق عنوان الايمان و منطلق التقدم، محمدتقی المدرسی، تهران: دار المحبب الحسین، ۱۳۸۱، ۲۱۶ ص.

۶. الاخلاق فی الاسلام، کاید قرعوش، عمان: دار المناهج للنشر و التوزیع، ۱۴۲۰ ق = ۱۹۹۹ م = ۱۳۷۸ ش، ۳۴۵ ص.

۷. الاخلاق فی الفكر العربی المعاصر، احمد عبدالحلیم عطیه، قاهره: دارقبا، ۱۹۹۸ م = ۱۳۷۷ ش، ۲۴۸ ص.

۸. الاخلاق فی ظلال القرآن، جمع و اعداد محمود ویسی، تهران: احسان، ۱۴۲۷ ق = ۱۳۸۵ ش، ۶۴ ص.

۹. الاخلاق فی القرآن، مکارم شیرازی؛ لمساعده مجموعه من الفضلاء، قم: مدرسه الامام علی بن ابی طالب، ۱۴۲۵ ق = ۱۳۸۴ ش، ۳ ج.

۱۰. الاخوة الايمانيه من منظور الثقليين، محمداقبر الحكيم، قم: الامام الحسين للطباعه و النشر و التبليغ، ۱۴۲۵ ق = ۲۰۰۴ م = ۱۳۸۳ ش، ۱۲۰ ص و قم: دار

- الغدیر، ١٣٨٢ش، ١٢٤ص.
١١. الآداب الاسلامیه، لجنه تألیف الکتب الدراسیه، قم: المنظمه العالمیه للحوزات و المدارس الاسلامیه، ١٣٨٢ش، ٢ج.
١٢. الاساس الاخلاقی للامه من سورة آل عمران، یوسف کمال، قاهره: دار التوزیع و النشر الاسلامیه، ١٣٧٧ش، ١٥٩ص.
١٣. الاسلام و الذوق العام، فؤاد شاکر، بیروت: اوراق شرقیه، ٢٠٠٠م=١٤٢١ق =١٣٧٩ش، ١١١ص.
١٤. الاسلام نشووه و ارتقاوه، محمد الحسین المظفر، بیروت: موسسه البلاغ، ١٤٠٧ق=١٩٨٧م=١٣٦٦ش، ١٦٠ص.
١٥. الآداب الاسلامیه، لجنه التألیف فی جامعه المصطفی (صلی الله علیه و آله) العالمیه، قم: مرکز المصطفی العالمی للترجمه والنشر، ١٤٣٥ق=١٣٩٢ش، ٢ج.
١٦. التریبه الروحیه بحوث فی جهاد النفس، کمال حیدری، قم: دارفراقد، ١٤٢٣ق=٢٠٠٣م=١٣٨٢ش، ٣٦٦ص و قم: دار الصادقین، ١٤٢١ق=٢٠٠٠م=١٣٧٩ش، ٣٦٨ص.
١٧. التزکیه فی القرآن، فلک جعفری، تهران: فلک جعفری، ١٣٨٣.
١٨. الدرر فی تهذیب النفس والاسر، محمدرضا الدباغ، بیروت: دارالهادی، ١٤٢٢ق=٢٠٠٢م=١٣٨١ش، ٢٠٢ص.
١٩. الرفق فی المنظور الاسلامی، تهیه و تنظیم مرکز الرساله، قم: مرکز الرساله، ١٤١٨ق=١٣٧٦ش، ٦٩ص و قم: مرکز الرساله، ١٤٢٦ق=١٣٨٤ش، ٧٩ص.
٢٠. الشریعه الاسلامیه و دورها فی مقاومه الانحراف و منع الجریمه، محمدبن احمد الصالح. ١٤٠٢ق=١٣٦١ش، ٢٣٩ص.
٢١. الشریعه السمحاء، جلیل علی لفته، بیروت: دار الثقافه الاسلامیه، ١٩٩١م=١٣٧٠ش، ١٧٦ص.
٢٢. الفتوحات الربانیه بالخطب والمواعظ القرآنیه، محمد بن سالم البیحانی، بغداد: مکتبه اشراق الجدید، ١٣٦٤ش، ٣٥٥ص.
٢٣. القرآن مادیه الله للعالمین، احمد حسن الباقوری، قاهره: مرکز الاهرام للترجمه والنشر، ١٤٠٦ق=١٣٦٥ش، ١٢٧ص.
٢٤. القرآن منهج الحیاة، طالب خان، قم: مؤسسه عاشورا، ١٤٢٧ق=٢٠٠٦م=١٣٨٥ش، ١٧٢ص.
٢٥. القرآن يتحدث عن الدعوة، عبدالرحمن البربری، دارالبشیر للثقافه و العلوم،

- ۲۰۰۱م، ۱۴۳ص.
۲۶. الكلمه الطيبه فى القرآن و ابحاث اخرى، محمدمهدى الاصفى، تهران: المشرق للثقافه و النشر، ۱۳۸۳، ۳۱۴ص.
۲۷. الله دليلى فى ادارة اعمالى، على محمد توفيق، قاهره: دار غريب للطباعه و النشر و التوزيع، ۲۰۰۰م=۱۳۷۹ش، ۱۲۵ص.
۲۸. المحاور الخمسه للقرآن الكريم، محمد الغزالى، قاهره: دار الشروق، ۱۴۲۱ق= ۲۰۰۰م=۱۳۷۹ش، ۲۱۱ص.
۲۹. المحبوبون فى القرآن، هاشم الناجى الموسوى الجزائرى، قم: ناجى الجزائرى، ۱۳۸۷، ۸۸ص.
۳۰. المواعظ الدينيه فى الخطب المنبريه، مؤلف: محمدعلى خالدى، تهران: احسان، ۱۳۸۴ش، ۶۴۶ص.
۳۱. الوصايا العشر فى القرآن الكريم: المشتمله على امهات الفضائل و اسس الخير للفرد والمجتمع، محمد ابراهيم سليم، قاهره: مكتبة القرآن، ۱۹۹۸م = ۱۳۷۷ش، ۷۷ص.
۳۲. الى الهدى اثنا، محمدحسين يعقوب، مصر: دارالتقوى للطباعه والنشر والتوزيع، ۱۴۲۱ق=۲۰۰۰م=۱۳۷۹ش، ۲۳۵ص.
۳۳. امراض القلوب و شفائها، ابن تيميه؛ تحقيق و تعليق: محمد زينهم محمد عزب، هرم: دار القلم للتراث، ۵۵ص.
۳۴. بستان الواعظين و رياض السامعين، ابوالفرج بن الجوزى؛ ايمن البحيرى، اروميه: حسيني اصل، ۱۳۸۳ش، ۳۶۷ص.
۳۵. بين الفضيله و الرذيله، محمد متولى الشعراوى، اشرف عليه و اعتنى به احمد الزعبى، بيروت: دار القلم، ۹۶ص.
۳۶. تفسير الصراط المستقيم علوم قرآن، حسين البروجردى، غلامرضا مولانا البروجردى، قم: موسسه المعارف الاسلاميه.
۳۷. حقيقه القلوب فى القرآن الكريم، عادل العلوى، قم: الموسسه الاسلاميه العامه للتبليغ و الارشاد، ۱۳۷۹ش، ۲۵۵ص.
۳۸. حكمة الدين الاسلامى، اخراج و تنفيذ دارالفلسفه، لبنان: دارالفلسفه، ۱۴۰۹ق=۱۹۸۹م=۱۳۶۸ش، ۲۷۲ص.
۳۹. خماسيات مختارة فى تهذيب النفس الاماره، فضل حسن عباس، دارالفرقان،

- ١٤١٨ق=١٩٩٧م=١٣٧٦ش، ٤٤ص.
٤٠. خمسون درساً في الاخلاق، عباس القمي، تحقيق: نزار الحسن، قم: مؤسسه عاشورا، ١٤٢٤ق=١٣٨٢ش، ١٢٠ص.
٤١. دستور المسلم و المسلمة في القرآن، محمد نبيل حسن، تقديم محمد متولى الشعراوى، اسكندرية: مؤسسه شباب الجامعه، ١٤٠٩ق=١٩٨٨م=١٣٦٧ش، ١٩٦ص.
٤٢. دستور الاخلاق في القرآن: دراسة مقارنة للاخلاق النظرية في القرآن ملحق بها، محمد عبدالله دراز، تعريب و تحقيق و تعليق: عبدالصبور شاهين، مراجعه: محمد بدوى، بيروت: الرساله، كويت: دارالبحوث العلميه، ١٣٧٠ش، ٨١٦ص.
٤٣. دعائم الاسلام، محمد صفوت، الفجاله، مكتبه مصر: دار مصر للطباعة، ١٨٤ص.
٤٤. دلالات الفقه التربوى فى بعض تراجم صحيح البخارى، د. احمد محمد العليمى، بيروت: دار ابن حزم.
٤٥. ذلكم وصاكم به الوصايا العشر، محمد منير الجنباز، رياض: دارعالم الكتب، ١٩٩٩م=١٤٢٠ق=١٣٧٨ش، ٢٠٧ص.
٤٦. رويه مسلم حول الانسان و الاخلاف، محمود عكام، حلب: فصلت، ٢٠٠٠م=١٤٢٠ق=١٣٧٩ش، ٤٠ص.
٤٧. زاد المومنين و موعظه المتقين، نجم الدين محى الدين عبدالفتاح المدرس الكيلانى، بغداد: دار الكتب العلميه، للطباعه و النشر و التوزيع، ١٩٨٨م=١٤٠٨ق=١٣٦٧ش، ١٤٤ص.
٤٨. سبل الراغبين، المؤلف خضر الموسوى، اهواز: خضر الموسوى.
٤٩. سمعت يقولون! معالجه قرآنيه و روائيه لاخطر امراض العصر، مرض، عبدالعظيم المتهدى البحرانى، قم: مؤسسه عاشورا. تهران: مؤسسه الامام محمد الجواد (عليه السلام)، ١٤٢٢ق=٢٠٠١م=١٣٨٠ش، ١١٢ص.
٥٠. عواقب الامور: من الكتاب و السنه، عبدالرسول آل عنوز، قم: داورى، ١٤٢٤ق=١٣٨٢ش، ٥٩٨ص.
٥١. فتح الرحيم الملك العلام فى العقائد و التوحيد و الاخلاق و الحكام المستنبطة من القرآن، تاليف: عبدالرحمن بن ناصر بن عبدالله السعدى؛ تفريض عبدالله بن عبدالعزيز بن عقيل، اعتنى به: عبدالرزاق بن عبدالمحسن البدر، رياض: دار ابن الجوزى، ١٤٢١ق=١٣٨٠ش، ١٦٨ص.
٥٢. فى رحاب القرآن الكريم، ياسين محمد يحيى، قاهره: مكتبه مصر. دار مصر

للطباعه، ١٩٩٦م=١٣٧٥ص، ٢٣٨ص.

٥٣. مجالس القرآن مدارسات فى رسالات الهدى المناهجي للقرآن الكريم من التلقى الى البلاغ، فريد الانصارى، قاهره: انتشارات دارالسلام، ٢٠١٠م=١٤٣١ق=١٣٨٩ش.
٥٤. معرفه العقائد الاسلاميه، محمدعلى الحسينى؛ تقديم كمال الحيدرى، قم: سبط النبى، ١٣٨٤ش، ١٨٤ص.
٥٥. مفاهيم وقيم الاسلاميه، اعداد محمدعلى الهمشبرى، السيد ابوالفتوح على اسماعيل موسى، رياض: مكتبه العبيكان، ١٤١٨ق=١٩٩٧م=١٣٧٦ش، ٩٢ص.
٥٦. مقدمه فى علم الاخلاق، كمال حيدرى، دارفراقده، ٢٠٠٤م=١٤٢٥ق=١٣٨٣ش، ١٢٨ص، قم: دارفراقده، ١٤٢٧ق = ٢٠٠٦م = ١٣٨٥، ١٥٥ص.
٥٧. مكارم الاخلاق فى القرآن الكريم، يحيى المعلمى، جده: شركة مكتبات عكاظ للنشر والتوزيع، ١٣٥٩ش، ٣٤٠ص.
٥٨. مكارم الاخلاق، محمد امين الممقانى، بغداد: المطبعة العربية، ١٩٩٦م=١٣٧٥ش، ٢٩٤ص.
٥٩. من مفاهيم القرآن فى العقيدة و السلوك، محمد البهى، قاهره: مكتبه و هبه، ١٣٩٣ق=١٩٧٣م=١٣٥٢ش، ٢٩٤ص.
٦٠. منهج الكريم، مؤلف غلامحسين بخشى، تهران: منشور صلح، ١٣٩٣ش، ٢٠٠ص
٦١. منهج القرآن فى الحياة، عبدالسميع مصرى، قاهره: مكتبه و هبه، ١٤١٨ق= ١٩٩٨م=١٣٧٧ش، ٧٥ص.
٦٢. موسوعة اخلاق القرآن، احمد الشرباصى، بيروت: دار الرائد العربى، ١٤٠٧ق= ١٩٨٧م=١٣٦٦ش.
٦٣. موعظه القلوب: دروس و مواقف تربويه حية من القرآن و السنه، عبدالرحمن النحلاوى، دمشق: دارالفكر، بيروت: دارالفكر المعاصر، ١٤٢٥ق=٢٠٠١م=١٣٨٠ش، ١٤٣ص.
٦٤. ميراثان فى كتاب الله و العجب، محمد مهدي الاصفى، قم: دار القرآن الكريم، ١٤١٢ق=١٣٧٠ش، ١٠٩ص.
٦٥. نداء القرآن يا ايهاالذين آمنوا، منيب الطحان، دمشق: دار سعدالدين للطباعه و النشر و التوزيع، ١٣٧٩ش، ٤٢١ص.

۳۔ منابع انگلیسی

66. Ethico-religious concepts in the Quran, Toshihiko Izutsu, Montreal: McGill - Queen's University Press, 2002=1381, ص 284.
67. L'aspect moral de la force en Islam, ohammed Hossein Fadlallah' traduit par Abbas Ahmad Al -Bostani, Teheran: la fondation bé that, ص ۵۹ = ۱۳۶۳. La morale du Koran; etude comparee de la morale theorique Koran, Suivie d'une classification de versets choisis, formant le code complet de la morale pratique, M. A. Draz, Paris: Presses universitaires de France, ص 195.
68. Qur'anic ethics, Bashir Ahmad Dar. , Delhi: Adam Publishers & Distributors, 2000=1379, ص 103.
69. The moral values of the Qur'an, Harun Yahya, New Delhi: Goodword Books, 2000=1379, ص 117.
70. The moral world of the Quran, M.A.Draz, translated by Danielle Robinson and Rebecca Masterton. , London: I.B.Tauris, 2008=1387, ص 395.
71. The structure of the ethical terms in the Koran: a study in Semantics, by Toshihiko Izutsu, Tokyo: Keio Institute of philological studies, 1959=1327, ص 275